

Cercetări în teoria jocurilor au adus un Premiu Nobel în economie unui israelian și unui american

Yisrael Aumann (75 de ani), profesor la Universitatea Ebraică din Ierusalim, și Thomas C. Schelling (85), profesor la Universitatea din Maryland, S.U.A., sunt laureații Premiului Nobel pentru economie pe 2005. Academia Regală Suedeză de Știință a anunțat că le-a decernat celor doi premiul, însumând 1,3 milioane de dolari, pentru că „ne-au făcut să înțelegem mai bine conflictele și cooperarea prin analiza teoriei jocului”. Aumann și Schelling au contribuit la „explicarea conflictelor economice, ca, de pildă, războiul prețurilor și cele comerciale, elucidând și motivele pentru care anumite comunități au succese mai mari decât altele în administrarea resurselor comune. Abordarea prin jocurile repetate clarifică rațiunea de a fi a multor instituții, începând cu ghilele comerciale și crima organizată până la negocierile salariale și acordurile comerciale internaționale”, se mai arată în argumentarea Academiei suedeze.

Yisrael Aumann s-a născut la Frankfurt (Germania) și a imigrat la New York, cu familia, în 1938. A studiat matematica la New York și și-a

elaborat lucrarea de doctorat la Massachusetts Institute of Technology (MIT). După doctorat, a predat la Princeton, unde a început să cerceteze teoria jocurilor, un domeniu abia abordat atunci de oamenii de știință. A emigrat în Israel în 1956 și a devenit membru al corpului profesoral de la Institutul de Matematică al Universității Ebraice din Ierusalim până la pensionarea lui. În cadrul cercetărilor sale, Aumann a dezvoltat instrumente pentru analiza exactă a sistemelor economice unde grupuri de jucători au o mare influență asupra rezultatului final, în timp ce jucătorii individuali au o foarte mică influență asupra rezultatului procesului.

Vorbind la postul israelian de radio după anunțarea decernării Premiului Nobel, Aumann a declarat că Israelul a devenit principala putere mondială în domeniul teoriei jocurilor. „Cred că teoria jocurilor dă naștere la idei importante pentru soluționarea și abordarea conflictelor în general”, a afirmat el. Întrebat dacă teoria ar putea ajuta la

Profesorul YISRAEL AUMANN crede că cele descoperite de el ar putea fi folosite la soluționarea conflictului israeliano-arab

soluționarea conflictului israeliano-palestinian, el a spus: „Sper că poate una dintre teoriile jocurilor ar putea să fie folosită și să devină o parte a acestei soluții”. Aumann este al patrulea israelian laureat al Premiului Nobel în ultimii trei ani. Anul trecut, biochimistii Aaron Ciechanover și Avram Heshko, de la Tehnion, au primit Premiul Nobel pentru chimie, iar cu doi ani în urmă, Daniel Kahneman, un israelian născut în America, a câștigat Premiul Nobel pentru economie, pentru studiile sale privind luarea deciziilor în situații de incertitudine.

Premiul Nobel pentru economie nu se află printre cele indicate de Alfred Nobel, ci a fost înființat abia în 1968, în onoarea lui.

EVA GALAMBOS

Imagini dintr-o lume dispărută

Recent, în fosta sinagogă din Affaltrach (lângă Heilbronn - R.F.G.) a avut loc vernisajul primei Expoziții documentare „Martori din cotidianul evreiesc în zona Carpaților” („Zeugen aus dem ostjüdischen Alltag am Rande der Karpaten”) cuprinzând 85 de obiecte din viața evreilor din târguri și sate din Bucovina, Maramureș, Țara Sătmăruului, Moldova și Transilvania. Este vorba de acea populație rurală, dispărută în timpul Holocaustului, care în mare parte se compunea din agricultori, meseriași, muncitori forestieri, cărauși, mici comercianți ș.a. Astfel, în multe localități - ca, de pildă, în fostul târg și ștetl Vișeu de Sus (idiș: Oibervișo) - unde până în 1942, aproape 50% dintre locuitorii erau evrei (pe lângă germani, români, ruteni, maghiari), astăzi, urme evreiești se mai găsesc doar la cimitire. Aici, în Vișeu, ultimul cioban evreu, Mendel Friedmann (numit de localnici „Mendel der pastech”), a murit cu câțiva ani în urmă.

Sinagoga din Affaltrach, un edificiu arhitectonic impunător, construit în 1851, a fost salvată de la demolare datorită inițiativei unui „Cerc de prieteni ai fostei sinagogi”, sub conducerea

clarinetistul american de muzică „klezmer” Giora Feidman. Expoziția, care cuprinde o gamă largă de obiecte - de factură rituală, de uz casnic, artă populară evreiască, cărți vechi, fotografii etc. -, a fost concepută de dr. Claus Stephani, etnolog și scriitor din București, președintele Comisiei de Etnografie Evreiască

în cadrul Societății germane de Etnografie, stabilit din 1990 la München. Obiectele expuse fac parte din colecția lui de artă iudaică. Ideea organizării expoziției la Affaltrach aparține învățătoarei Judith Incze, originară din Tg. Mureș.

Expoziția va rămâne deschisă până în 9 noiembrie a.c., ziua comemorării pogromului din 1938 („Reichspogromnacht”), când Sinagoga din Affaltrach, aflată atunci în centrul unui sat șvăbesc cu o numeroasă populație rurală evreiască, a fost devastată de o hoardă de SA-iști și HJ-iști (tineret hitlerist), veniți cu un camion din orașul apropiat Heilbronn. După devastare, sinagoga n-a fost incendiată, deoarece în imediata ei apropiere se afla atunci o șură „creștină”. Pericolul unui mare incendiu local a salvat-o astfel de la distrugerea totală.

• Sinagoga din Affaltrach

Cântecele lui ALEXANDRU MANDY continuă să ne însoțească

Viața lui Alexandru Mandy z.l. - inima tandră și-a oprit bătăile în zorii zilei de 10 octombrie 2005 - s-a mutat, acum, cu totul,

în cântec. L-am cunoscut târziu, în anii în care nu mai vorbea cu soția lui decât în gând, privindu-i portretul. Cu fiul, plecat peste mări și țări, coresponda prin scrisori, și, cu câțiva timp înaintea morții, ajutat de Simona Constantin, colega mea de la Radio România Internațional, prin e-mail. Simona a și citit scrisoarea, ultima scrisoare a lui Sergiu, băiatul lui, la Cimitirul Evreiesc Sefard, când cei care l-au iubit și i-au iubit cântecele au venit să-și ia rămas bun la catafalcul celui ce pleca în Lumea-De-Dincolo. Printre ei - colegi de breaslă, compozitori, muzicologi, cântăreți, mulți realizatori de la Radio România Actualități, Radio România Muzical și Radio România Internațional, pentru că Mandy a fost invitatul lor în multe rânduri și ei i-au rămas prieteni. Simona a citit până când vocea i-a fost sugrumată de lacrimi: „Da, Mândiță, călăuza mea, prietenul meu, tatăl meu iubit, știu ce vrei să-mi spui: «Venise vremea»... să te odihnești [...]. Mă voi duce «sus, la moara timpului, pe marginea Jiului», să-ți aud mai lesne «glasul tău» [...]. Îți mulțumesc pentru primii pași făcuți, pentru primele cuvinte rostite de tine și de mama la sosirea mea pe acest pământ: «Bun venit, copil iubit» [...]. Îți simțeam prezența și-ți urmam sfatul cu sfințenie în fiecare faptă sau lucru ce-l făceam...”.

Alexandru Mandy a fost un om tare drag tuturor celor ce au avut privilegiul să-l cunoască. Dar, mai ales, a fost îndrăgît de cântăreții de muzică, deloc ușoară, care au dat viață cântecelor sale. În numele lor, a aplecat peste catafalcul său o floare de gând Mihaela Mihai: „A vrut Dumnezeu să mă număr și eu printre

interpreții cântecelor sale și de la el am învățat că oamenii trebuie să fie, mai întâi de toate, oameni, că harul e un dar de la Dumnezeu, care transcende etniile și confesiunile”. Pentru Ștefan Naftănilă, realizator de emisiuni la Radio România Muzical, Alexandru Mandy și cântecele sale au însemnat revelația unui univers care i s-a deschis minții și sensibilității sale abia după '90. „Prin intermediul amintirilor și muzicii sale, am învățat să-l înțeleg mai bine pe Brâncuși, am aflat lucruri inedite despre Maria Tănase, care a fost și o mare culegătoare de folclor... Mandy m-a ajutat să

evreimii române cu tot ce a trăit de-a lungul unui atât de zbuciumat secol XX: suferințe, idealuri, decepții. Oameni ca Alexandru Mandy nu mor cu adevărat, fiindcă opera lor continuă să trăiască”. Creatorul a compus muzică și a scris poezie până în ultimele zile ale vieții sale, fiindcă le-a considerat, pe amândouă, singurele replici demne în fața suferinței. Erau zborul lui planat evadând din prizonieratul în care suntem închiși fiecare. Despre această bătaie de aripă a vorbit președintele C.E.B., ing. Osy Lazăr: „Omul se naște cu pumnii strânși, ca și cum ar spune «ți-arăt eu ție, lumel!» și moare cu mâinile întinse, ca și cum ar mărturisii «n-am luat nimic din lumea aceasta!». Importantă este, însă, avuția spirituală care rămâne în urma lui. Avuția lui Alexandru Mandy are un singur nume: muzica sa”.

În galeria compozitorilor importanți ai veacului XX - Mișu Iancu, Aurel Giroveanu, Ricky Stein, Ely Roman, Dan Mizrahi, Laurențiu Profeta, Edmond Deda -, Alexandru Mandy rămâne un punct de referință obligatoriu. Autor de musicaluri, de numeroase șlagăre înconjurând mapamondul, libretist notabil, menționat în lucrările unor prestigioși muzicologi români - Viorel Cosma, Zeno Vancea ș.a. -, laureat al multor ediții ale Concursului Național de muzică ușoară de la Mamaia, al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, Alexandru Mandy rămâne o carte de vizită a evreimii române de ieri și de azi.

IULIA DELEANU

Serviciul divin a fost oficiat de prim cantorul Iosif Adler și oficiantul Marin Baraf. Au fost depuse coroane de flori din partea Uniunii Compozitorilor, a lui Sergiu Mandy, a Rodicăi și Marilenei Gheciu, a Simonei Constantin, a Tatianei Chivu.

• Alături de Aurel Giroveanu

percep altfel rădăcina sunetelor și a cuvintelor ce le îmbracă”. Alexandru Mandy a vrut, toată viața, să aducă bucurie oamenilor și a reușit. Cine crede că muzica ușoară e „ușoară” se înșală. E ca și cum am afirma că step-ul lui Fred Astaire este o glumă, o explozie spumoasă de șampanie. Cântecul, se știe, trebuie să pară ca suflat, să nu cunoaștem câte tatonări, reluări, rețușuri ascunde. Ce înseamnă muzica câtorva generații? A rezumat-o în hesped-ul său, vicepreședintele F.C.E.R., ing. Paul Schwartz: „Viața mea a fost însoțită de cântecele sale. Ele fac parte din istoria

• 1 octombrie 1865 - s-a născut, la Paris, compozitorul PAUL DUKAS.

• 1 octombrie 1920 - s-a născut, la New York, actorul WALTER MATTHAU. La vârsta de 11 ani a fost angajat la un teatru evreiesc. Obține primul mare succes în filmul *O pereche rară*.

• 2 octombrie 1890 - s-a născut, la New York, comicul GROUCHO MARX. A fost conducătorul celebrului grup de comici Frații Marx. Groucho a fost distins cu numeroase premii, inclusiv un Oscar.

• 5 octombrie 1884 - s-a născut, în Cehoslovacia, scriitorul FELIX WELTSCH. Între 1919 și 1938, a editat revista de orientare sionistă „Autoapărarea”. În 1940, s-a stabilit în Eret Israel și a lucrat la Biblioteca Națională din Ierusalim.

• 6 octombrie 1925 - a murit, la Cambridge, căntărarul ISRAEL ABRAHAM. Cea mai importantă lucrare a sa: *Viața evreiască în Evul Mediu* (1896).

• 7 octombrie 1889 - s-a născut, la Berlin, scriitorul HEINRICH EDUARD JACOB.

• 7-9 octombrie 1897 - a avut loc, la Vilna, o ședință conspirativă a delegaților mișcării muncitorești evreiești la care s-au pus bazele „Uniunii generale a muncitorilor evrei din Rusia și Polonia”, pe scurt Bund.

• 8 octombrie 1970 - a murit, la Paris, filosoful și teoreticianul literar LUCIEN GOLDMANN, născut la București. Opere principale: *Științele umaniste și filosofia*, *Pentru o sociologie a romanului*, *Creația culturală în societatea modernă*.

• 9 octombrie 1913 - s-a născut, la București, compozitorul, pianistul și pedagogul RADU NEGREANU. Din creația

ANIVERSĂRILE ȘI COMEMORĂRIILE LUNII OCTOMBRIE

sa componistică menționăm *Simfonia* în patru părți, *Quartet de coarde*, *Sonata pentru clarinet și pian*, *Balada pentru pian*. A încetat din viață în 2003.

• 10 octombrie 1860 - s-a născut, la Londra, avocatul și politicianul RUFUS ISAACS. A fost primul evreu numit președinte al Curtii Supreme, iar în 1920 devine vicerege al Indiei. A urmat treptele ierarhiei nobiliare devenind lord de Reading.

• 14 octombrie 1985 - a murit, la Moscova, reputatul pianist EMIL GHILELS, născut în 1916, la Odessa. Membru onorific al Academiei Regale de Muzică din Londra.

• 15 octombrie 1895 - s-a născut, la Lautenberg (Prusia), scriitorul ALFRED NEUMANN. Scrieri: romanul *Diavolul*, nuvelele *Patriotul*, *Regele Haber* (aici figura centrală este un evreu).

• 17 octombrie 1890 - s-a născut, la Berlin, scriitorul ERNST BLASS, unul dintre cei mai cunoscuți autori expresionisti din anii '20. A murit în 1939.

• 19 octombrie 1924 - a murit, la Ierusalim, Rabinul MOȘE GLASNER, născut la Bratislava. În 1878, a fost ales Prim Rabin al Comunității neologe din Cluj. În 1922, s-a stabilit în Eret Israel.

• 21 octombrie 1930 - a murit, la Viena, dramaturgul ARTHUR SCHNITZLER. Este autorul unor piese ca *Flirtul*, *Drumul singular*, *Intermezzo*, *Întinderea necuprinsă*, *Hora* și altele. În 1907, a publicat romanul autobiografic *Drum deschis*.

• 23 octombrie 2005 - 100 de ani de la nașterea (1905, Zürich) savantului fizician FELIX BLOCH. În 1934, s-a stabilit în S.U.A. A elaborat teoria spectrului energetic al cristalelor și a descoperit rezonanța magnetică nucleară. În 1952, a primit (împreună cu B. Purcell) Premiul Nobel pentru Fizică.

• 25 octombrie 1895 - s-a născut, la Oratovo (lângă Kiev) LEVI EȘKOL (L. Șkolnik), remarcabilă personalitate a iudaismului contemporan. După proclamarea Statului Israel, ocupă diferite funcții guvernamentale: ministru de Finanțe, ministru al Apărării și prim-ministru. A fost unul dintre liderii Partidului Muncii.

• 27 octombrie 1811 - s-a născut, la New York, ISAAC MERRITT SINGER, inventatorul primei mașini performante de cusut.

• 28 octombrie 1941 - a căzut victimă prigoanei totalitariste generalul de aviație IACOB SMUȘKEVICI, participant la războiul civil din Spania și la războiul ruso-japonez. SIEGFRIED WOLF